

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO LEGISLACYJNE

Warszawa, 5 lipca 2023 r.

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy o emeryturach pomostowych oraz niektórych
innych ustaw**

(druk nr 1023)

I. Cel i przedmiot ustawy

Podstawowa zmiana w w/w ustawie dotyczy warunków nabycia prawa do emerytury pomostowej, określonych w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 164). Ma ona charakter systemowy – odstępuje od jednego z założeń dokonanej reformy ubezpieczeń społecznych tj. likwidacji możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, w zakresie przechodzenia na emeryturę pomostową. Dotychczas uprawnienie do emerytury pomostowej, przysługujące do dnia nabycia prawa do emerytury w wieku powszechnym obejmowało tylko te osoby, które przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywały pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie dotychczasowych przepisów, ewentualnie pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze na podstawie przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Takie uregulowanie nadało emeryturom pomostowym charakter wygasający. Nadal jednak w warunkach wykonywania pracy *szkodliwej* nie doszło do radykalnej zmiany, która zapewniłaby rzeczywistą poprawę warunków pracy. Przyjęta przez Sejm 16 czerwca 2023 r. ustawa o zmianie ustawy o emeryturach pomostowych oraz niektórych innych ustaw znosi wymóg wykonywania przed dniem 1 stycznia 1999 r. pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jako jednego z warunków nabycia prawa do emerytury pomostowej (art. 1 pkt 2 ustawy nowelizującej). Tym samym emerytury pomostowe tracą charakter świadczenia wygasającego.

Konsekwencją są przepisy art. 1 pkt 3, art. 1 pkt 5 i pkt 8. Ustawa modyfikuje także pojęcie rekompensaty (art. 1 pkt 1 i pkt 5). Warto też dodać, że dotychczasowa zasada zawieszania emerytury pomostowej – w razie podjęcia pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, bez względu na wysokość uzyskiwanego przychodu, została uszczegółowiona o wskazanie podstawy jej wykonywania (tj. stosunku pracy lub umowy cywilnoprawnej).

Ponadto ustawa zmienia: ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.), ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2647, z późn. zm.) oraz ustawę z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207). W K. p. c. nowelizacja jest uzasadniana celem poprawienia ochrony stosunku pracy, poprzez wprowadzenie szczególnej regulacji dotyczącej zabezpieczenia w sprawach z zakresu prawa pracy, w których pracownik podlegający szczególnej ochronie przed rozwiązaniem stosunku pracy za wypowiedzeniem lub bez wypowiedzenia, dochodzi roszczenia o uznanie wypowiedzenia stosunku pracy za bezskuteczne lub o przywrócenie go do pracy, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.

W ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych zwiększono limit odliczeń od dochodu wydatków z tytułu składek członkowskich zapłaconych na rzecz związków zawodowych w roku podatkowym (dotychczas w wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym 500 zł, obecnie przyjęto kwotę 840 zł).

Ponadto zmienia się ustawę o minimalnym wynagrodzeniu, rozszerzając katalog składników wynagrodzenia, które nie są uwzględniane przy obliczaniu wysokości wynagrodzenia pracownika, porównywanego z obowiązującą wysokością minimalnego wynagrodzenia za pracę, o dodatek za szczególne warunki pracy przysługujący pracownikowi z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnie uciążliwych lub szczególnie szkodliwych dla zdrowia, pracy związanej z dużym wysiłkiem fizycznym, umysłowym lub pracy szczególnie niebezpiecznej, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, układzie zbiorowym pracy, innym opartym na ustawie porozumieniu zbiorowym.

Ustawa nowelizująca co do zasady wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r., z wyjątkiem zmian w K. p. c. w art. 2 i art. 6 (które wejdą w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia) oraz przepisów przejściowych 8–11 (z dniem 1 września 2023 r.).

II. Przebieg prac legislacyjnych

Poselski projekt ustawy wpłynął do Sejmu 7 czerwca 2023 r. (druk nr 3321).

I czytanie przeprowadzono na 77. posiedzeniu Sejmu, następnie projekt skierowano do: Komisji Polityki Senioralnej oraz Komisji Polityki Społecznej i Rodziny, które przygotowały sprawozdanie zawarte w druku nr 3332. Podczas II czytania zgłoszono 11 poprawek, dotyczących zabezpieczenia roszczeń pracowników podlegających ochronie, wynagrodzenia oraz wejścia w życie części przepisów ustawy. Komisje rekomendowały przyjęcie 2 poprawek – dodanie nowego artykułu w zakresie zabezpieczenia roszczeń i jego wejścia w życie (druk nr 3332-A). Sejm zgodnie z rekomendacją, przyjął 2 poprawki, odrzucając pozostałe.

Całość ustawy przyjęto 16 czerwca br., głosami 432 za, przy 3 przeciwnych i 4 wstrzymujących się.

III. Uwagi

1. Przy odstąpieniu od wygasającego charakteru emerytur pomostowych, byłoby wskazane podanie informacji o zmianach dostosowawczych w wykazach prac w szczególnym charakterze oraz o szczególnym charakterze (załącznik nr 1 i 2) albo (choćby) wzmianka o planach w tym zakresie, zawarta w uzasadnieniu projektu.

2. Trzeba zauważyć, że Zasady Techniki Prawodawczej, por. § 92 i § 93, przewidują „niewątpliwy związek tematyczny zmienianych ustaw” oraz że „w ustawie nie zamieszcza się przepisów regulujących sprawy nieobjęte zakresem unormowania ustawy zmienianej”. O ile można się dopatrzeć związku tematycznego pomiędzy uregulowaniami art. 1, art. 2 i art. 4, to jednak **art. 3** (oraz art. 8), który dotyczy zmian w podatku dochodowym od osób fizycznych, wykracza poza ten związek, a przy tym nie jest to „uzasadniony przypadek uniknięcia luki w prawie”. W ostatnim czasie pracom legislacyjnym wielokrotnie poddawano m. in. ustawy nowelizujące ustawę o podatku dochodowym od osób fizycznych, która jest aktem podstawowym dla materii podatkowej (nawet na najbliższym posiedzeniu Senat będzie rozpatrywał jej nowelizację z dnia 16 czerwca 2023 r.).

Ustawa, o której mówi art. 3 wprowadza podwyższenie rocznego limitu odliczenia (do 840 zł) od dochodu wydatków z tytułu składek członkowskich zapłaconych na rzecz związków zawodowych. Istnieją jednak także inne grupy, zrzeszające swoich członków,

przyczyniające się do podnoszenia standardów wykonywanych zawodów, przyjmowane w społecznie korzystnych celach i których obowiązkiem jest opłacanie składek członkowskich. Budzi wątpliwości wyróżnienie tej akurat grupy, nie wydaje się też zgodne z Konstytucyjną zasadą równości, a także proporcjonalności.

3. Ponadto budzi wątpliwości art. 6, którego redakcja jest niefortunna („nie stoi na przeszkodzie”).

Propozycja poprawki

„Art. 6. 1. Jeżeli oddalenie wniosku o udzielenie zabezpieczenia roszczenia pracownika podlegającego szczególnej ochronie nastąpiło prawomocnie przed dniem wejścia w życie ustawy zmienianej w art. 2, w postępowaniach wszczętych i niezakończonych przed tym dniem, wniosek o udzielenie zabezpieczenia składa się na podstawie przepisu art. 755 §1 ustawy zmienianej w art. 2.”.

4. Terminologia ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 285) przewiduje formę : „postać papierowa lub postać elektroniczna”, dlatego w art. 8 w ust. 2 należałoby zamiast określenia „formy pisemnej”[lub elektronicznej] użyć określenia „postać papierowa”.

Propozycja poprawki:

– w art. 9 w ust. 2 wyrazy ”w formie” zastępuje się wyrazami „w postaci”;

5. Propozycja poprawki:

– w art. 12 w pkt 1 wyrazy „i 6” należałoby zastąpić wyrazami „i art. 6”.

Bożena Langner

Główny legislator